

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Quid sit charitatis actualis, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

speciei latè & moraliter loquendo, N. seq. maj. Omnes enim in hoc conveniunt, quòd pro objecto formali habeant perfectionem Deo intrinsicam & infinitam, qua redditur Deus infinitè, adeoque super omnia amabilis propter se: quod sufficit ad hoc ut pertineant ad eundem habitum per se infusum: habitus enim per se infusi se habent per modum potentie adeoque valere possunt ad actus diversos specie physica, qui conveniunt in modo generico tendendi in objectum.

PROPOSITIO III.

Deus non solum ut auctor bonorum supernaturalium, sed etiam ut auctor bonorum naturalium, est objectum formale charitatis justificantis, & supernaturalis.

Prob. 1. Deus ut auctor bonorum naturalium, est objectum formale charitatis: nam perfectio omnis, per quam Deus redditur infinitè amabilis propter se, potest esse objectum formale charitatis, ut patet ex dictis hactenus. Atqui perfectio, per quam Deus est auctor bonorum naturalium, reddit Deum infinitè amabilem propter se: est enim infinita, & Deo intrinseca per summam identitatem. Ergo, &c.

2. Deus ut auctor bonorum naturalium, est objectum formale charitatis justificantis: nam Deus ut auctor bonorum naturalium, est infinitè amabilis propter se. Ergo ut talis, est amabilis propter se super omnia. Ergo ut talis, amabilis est perfectio amore amicitie. Atqui omnis perfectus amor amicitie ad Deum justificativus est. Ergo Deus ut auctor bonorum naturalium, est objectum formale amoris seu charitatis sufficientis ad justificationem. Unde ulterius sequitur Deum, ut est auctor bonorum naturalium, esse objectum formale charitatis supernaturalis: ad omnem enim charitatem justificantem, sicut ad quemlibet alium actum pietatis, adiutorium gratie necessarium esse, & sic omnem charitatem justificantem, sicut & quemlibet alium actum pietatis superare vires naturæ, fides docet.

Dices. Amor naturalis & supernaturalis habent diversa objecta formalia. Atqui Deus, ut auctor bonorum naturalium, est objectum formale amoris naturalis. Ergo ut talis, non potest esse objectum formale amoris supernaturalis. *Prob. min.* Nam in statu naturæ puræ, nec vitiatæ per peccatum originale, Deus cum solis naturæ viribus, & absque omni dono gratuito superaddito, amaretur propter se ut auctor rerum naturalium.

R. neg. maj. Nam idem amor Dei propter se, qui non superat vires naturæ puræ & non vitiatæ, superat vires naturæ lapsæ, & per peccatum originale corruptæ; & ita idem amor Dei propter se, qui naturalis esset in uno statu, supernaturalis est in alio statu. Potest igitur esse idem objectum formale amoris naturalis & supernaturalis. Præterea, potest eadem perfectio divina esse objectum formale duplicis amoris Dei propter se, quorum unus tendat in Deum cum apprehensione, quæ non superet vires naturæ, puræ & alter tendat in Deum cum apprehensione, quæ vires naturæ, quantumvis puræ & non vitiatæ, superet. Atqui hic amor supernaturalis erit, ille verò naturalis. Ergo, &c.

ARTICULUS III.

Quid sit charitas actualis, & quotuplex.

1. **C**haritas est actus, quo Deum propter se, vel proximum aut nosmetipsos propter Deum diligimus. Deum autem diligi propter se, est Deum diligi propter bonitatem suam absolutam, hoc est, vel propter omnes perfectiones divinas, vel saltem propter aliquam ex perfectionibus divinis, ibi sistendo, nulla prorsus habita ratione proprii nostri commodi. Patent hæc omnia ex dictis hactenus Art. I. & II.

2. Charitas dividitur in perfectam & imperfectam *Sinonem Theol. Tom. II.*

appretiative. Charitas imperfecta appretiative est actus quo Deus verè diligitur propter se, sed nondum super omnia diligitur: unde hic amor Dei non est impossibile cum omni affectu ad peccatum mortale, & ita non habet vim justificandi: nec est charitas, nisi cum addito diminvente, inchoata, imò & tollente rationem propriam charitatis: quare simpliciter dici non potest charitas, sed solum dici debet inchoatio charitatis.

Charitas perfecta appretiative, est actus quo Deus non solum propter se, sed etiam super omnia diligitur. Charitatis autem sic sumptæ, quæ dicitur & est charitas simpliciter, tres sunt gradus. Primus est, cum Deus propter se diligitur super omnia alia bona, quæ obtineri vel retineri non possunt sine gravi offensa Dei: ita ut homo diligens Deum, malit bonis illis carere, quam illa contra voluntatem seu legem Dei graviter obligantem obtinere vel retinere. Hinc porro gradus charitatis, cum excludat omnem affectum ad peccatum mortale, sufficit ad justificationem peccatoris. Præterea, ad salutem necessarius est: cum cadat sub præceptum sub mortali obligans suo tempore.

Secundus gradus est, cum Deus propter se diligitur super omnia, non solum graviter, sed etiam leviter Deo displicentia, ita ut homo paratus sit potius quolibet bono carere, vel quodlibet malum pati, quam Deum vel leviter offendere. Unde hic gradus charitatis impossibile est cum omni affectu non solum ad peccatum mortale, sed etiam ad veniale. Ad Christianam perfectionem necessarius est, non ad salutem: non enim est præcepti, sed consilii tantum. *At inquires.* Tenemur vitare omnia venialia. *R.* non tenemur vitare ex motivo charitatis, & possumus ea vitare ex motivo aliarum virtutum, & si sic vitemus, sufficit.

Tertius gradus est, cum Deus propter se diligitur non solum super omnia ei displicentia sive graviter sive etiam leviter, sed etiam super omnia, quæ ei minus grata & accepta sunt. Unde hic tertius gradus amoris Dei propter se, impossibile est non solum cum omni peccato sive mortali sive etiam veniali, sed & cum omni imperfectione deliberata. Et homo sic diligens Deum, semper eligit id quod iudicat esse gratius & acceptius Deo, illudque anteponeit cuilibet alteri bono, quamvis licito, sibi que utili jucundo & honorifico. Hic charitatis gradus summus christianæ perfectionis gradus est, nec cadit sub præceptum, sed sub consilium tantum.

3. Charitas perfecta appretiative, dividitur in perfectam & imperfectam intensivè. Item in perfectam & imperfectam extensivè. Charitas imperfecta intensivè, est ea, quæ non habet plures, aut saltem non multò plures gradus intensivæ, quam ad perfectam apprehensionem requirantur: perfectam enim apprehensionem sine aliquibus intensivæ gradibus, seu sine aliquo voluntatis conatu sibi proportionato esse non posse, nobis persuasum est. Charitas perfecta intensivè, est ea, quæ multò plures, quam ad perfectam apprehensionem requirantur, intensivæ gradus habet. Charitas perfecta extensivè, est ea, quæ cumulum omnium perfectionum divinarum: imperfecta verò extensivè, est ea quæ non omnes perfectiones divinas, sed aliquam vel aliquas tantum habet pro objecto formali.

Quæres, utrùm amor Dei propter se, & amor proximi propter Deum, sint ejusdem speciei?

R. Sunt ejusdem speciei moralis: quia cum habeant idem objectum formale, habent eandem honestatem moralem. At non sunt ejusdem speciei physice, quia habent diversa objecta materialia, non eodem modo per objectum formale affecta: unum enim objectum materiale intrinsecè, alterum verò extrinsecè tantum afficitur per formale, quod proinde ad unius materialis amorem propter se, & ad alterius amorem propter aliud movet. Unde amor Dei propter se, & amor proximi propter Deum, physice habent tendentias specificè diversas. Ex quo sequitur tantum, non omnes actus charitatis esse ejusdem speciei.

O

spe-

speciei physicae; quod non est inconveniens, ut jam observatum est.

Quæres, utrum actus, quo diligitur proximus propter bona supernaturalia gratiæ & gloriæ, quibus est, vel creditur esse præditus, sit actus charitatis?

R. Actus, quo diligitur proximus propter dona supernaturalia gratiæ & gloriæ, quia placent propter bonitatem Dei increatam, ad quam dicunt ordinem, & ad cuius manifestationem conducunt, est actus charitatis. Ratio est, quia hic actus habet pro objecto formali ultimo bonitatem Dei increatam, absolute sumptam. Propter oppositam rationem non est actus charitatis, sed virtutis inferioris, si supernaturalia illa dona pure & præcisè placeant propter bonitatem suam creatam: tunc enim actus illius obiectum formale planè aliud est ab objecto formali charitatis, quod est bonitas Dei increata, absolute sumpta.

Dixi autem, actum illum quo diligitur proximus præcisè propter bonitatem creatam donorum supernaturalium gratiæ & gloriæ, esse actum virtutis inferioris. Nam 1. est actus honestus, & ad Deum per charitatem referibilis. At omnis actus honestus ad aliquam virtutem pertinet. Unde cum actus ille propriam & specialem honestatem habeat, eum ad specialem virtutem pertinere necesse est. 2. Nititur motivo, quod inferius est motivo charitatis, adeoque ad virtutem charitate inferiorem pertinet, quamvis sit virtus supernaturalis, & per se infusa. Pro quo

Nota. Hic in ordine supernaturali duplex distinguenda est virtus per se infusa: una scilicet, qua diligitur Deum propter se, & proximum propter Deum, & est charitas, quæ est virtus theologica, & habet pro objecto formali adequato bonitatem Dei increatam: altera verò, qua diligitur proximum præcisè propter dona supernaturalia gratiæ vel gloriæ, quibus exornatus est, & est amicitia humana moralis, quæ habet pro objecto formali adequato supernaturali bonitatem creatam, proximo intrinsicam: unde non est charitas, sed una ex virtutibus illis inferioribus, quæ cum charitate infunduntur, & cum charitate corrumpuntur.

Porro primum modum diligendi proximum passim commendant & inculcant Scripturæ & Patres, cum secundi non meminisse videantur; tum quia primus secundo longè præstat; tum quia primus, non secundus, nobis à Deo præceptus est.

Quæres, utrum charitas actualis patriæ specie differat à charitate actuali viæ?

R. Charitas actualis patriæ specie differt à charitate actuali viæ. Nam actus charitatis in patria specificatur à bonitate divina, ut clarè per visionem beatificam proposita; & in via specificatur à bonitate divina, ut obscure tantum proposita per fidem. Atqui eadem bonitas divina in ratione movendi voluntatem, & actus ejus specificandi, ut clarè proposita per visionem beatificam, virtualiter diversa est specificè à se ipsa, ut obscure tantum per fidem proposita. Ergo actus charitatis in patria habet specificativum, seu obiectum formale specie diversum virtualiter à specificativo seu obiecto formali, quod habet actus charitatis in via. Ergo actus charitatis in patria specificè differt ab actu charitatis in via.

Hoc argumentum suggerit S. Augustin. lib. de spir. & litt. cap. 36. ubi sic loquitur: *Quis verò existimare audeat, cum eo ventum fuerit quod ait, ut cognoscam sicut cognitus sum, tantam (solum) Dei dilectionem fore contemplatoribus ejus, quamta fidelibus nunc est? aut illo modo hanc illi tanquam de proximo comparandam? Porro si quanto major notitia, tanto erit major dilectio; perfectio nunc quantum deest dilectioni, tantum tunc perficienda iustitia deesse credendum est. Cum ab hac peregrinatione, in qua per fidem nunc ambulatur, non per speciem, perventum erit ad speciem... proculdubio & ipsa dilectio non solum supra quam hic habemus, sed longè supra quam petimus, & supra quam intelligimus, erit: nec ratio tamen plus esse poterit, quam ex toto corde.*

Juxta S. Doctorem igitur, quanto major erit notitia Dei in patria, tanto major erit dilectio Dei propter se; & quia notitia Dei in patria major erit incomparabiliter, incomparabiliter quoque major erit dilectio Dei propter se. At non erit dilectio Dei propter se in patria incomparabiliter perfectior, quam dilectio Dei propter se in via, nisi quia in eodem ordine supernaturali & divino, dilectio Dei propter se in patria, est altioris & perfectioris speciei, quam dilectio Dei propter se in via. Ergo re vera dilectio Dei propter se altioris & perfectioris erit speciei in patria, & bonitas Dei intuitivè visa movebit ad altiorem & perfectiorem speciem dilectionis Dei propter se, quam moveat, aut etiam movere possit eadem bonitas Dei obscure tantum per fidem cognita. Ergo, &c.

At inquit, juxta S. Doctorem, dilectio Dei propter se in patria, non erit incomparabiliter major, nisi ratione intensioris. *R.* hoc esse falsum: nam charitas in patria, aut omnino non erit, aut saltem non erit notabiliter intensior, quam habitus charitatis. Certè communis Doctorum sententia est, quòd actus charitatis à beatis in celo non eliciatur intensior habitu suo. Igitur dilectio Dei propter se in patria incomparabiliter major erit ratione appretiationis specificè diversæ.

At inquit, iusti viatores Deum propter se diligunt ex toto corde, & juxta S. Doctorem, comprehensiores non poterunt Deum propter se plus diligere, quam ex toto corde. Ergo; juxta S. Doctorem, dilectio Dei propter se in patria nec potest esse major appretiativè, quam dilectio Dei propter se in via. Ergo superest, ut juxta S. Doctorem, dilectio Dei propter se in patria, sit incomparabiliter major ratione intensioris tantum.

R. Comprehensiores quidem non plus Deum propter se diligere, quam ex toto corde, sed cum propter se diligere ex toto corde cum appretiatione altioris & perfectioris speciei, quacum comparari non potest appretiativè, qua iusti viatores Deum propter se diligunt ex toto corde in hac mortali vita. Unde neg. utramque consequentiam.

Dices. Apostolus loquens de charitate actuali 1. Cor. c. 13. ait: *Charitas nunquam excidit.* Ergo, secundum Apostolum, actus charitatis idem est in via & in patria. *R.* dist. conf. Ergo actus charitatis in via & in patria idem est secundum rationem genericam charitatis, C. conseq. Sicut enim in via Deus propter se diligitur ex toto corde à iustis; ita, & quidem à fortiori, in patria Deus propter se diligitur ex toto corde à beatis. Actus charitatis in via & in patria idem est secundum rationem specificam, N. conseq. Nam actus quo Deus in patria ex toto corde à beatis propter se diligitur, est altioris & perfectioris speciei; quia à beatis Deus diligitur cum appretiatione specificè majore & perfectiore. Sed

Nota. Cum ait Apostolus, charitatem nunquam excidere, hoc dicit relare ad fidem, qua creduntur mysteria à Deo revelata; & ad spem, seu ad actum primarium virtutis spei. In patria autem non creduntur mysteria à Deo revelata, sed intuitivè videntur: nec speratur beatitudo, cum sit præsens, & futura sit in æternum infallibiliter & invariabiliter præsens. At sicut in via, ita & in patria Deus propter se ex toto corde diligitur. Et ex eo quòd in patria Deus propter se ex toto corde diligitur cum appretiatione majore & perfectiore specificè, non sequitur charitatem excidere, sed è contra perfici eam colligitur: sicut v.g. fides non excideret, sed magis perficeretur, si in patria mysteria hic à Deo revelata crederentur, quamvis cum appretiatione specificè majore & perfectiore.

Quæres, utrum charitas actualis sit intensior in patria, quam sit in via?

R. 1. Respectu ejusdem hominis, charitas actualis solet esse intensior in patria, quam fuerit in via. Ratio est, quia sæpe homo in via non diligit Deum secundum totam latitudinem charitatis habitualis, quam habet; & dato quòd quandoque secundum, imò supra totam latitudinem

utrum illam Deum diligat, solet non solum per actus illos, quibus sic Deum diligit, sed etiam per alios remissiores actus charitatis, aut etiam aliarum virtutum in se charitatis habitum intendere. Unde fit, ut habitus charitatis, quocum moritur, & quem habet in patria, intensior sit actu charitatis omnium, quos in via elicit, intensissimo, atque ita, cum in patria necessario diligit Deum ex tota latitudine habitus charitatis, quem habet, sequitur quoddammodo necessarium dilectionem Dei in patria intensiorem habeat, quam unquam habuerit in via.

Dices. Viatores speciali gratiae auxilio adjuvi, quandoque, imò fortasse saepe Deum diligunt supra totam latitudinem charitatis habitualis, quam habent. Ergo gratis dicuntur comprehensores Deum non diligere supra totam latitudinem habitus charitatis, quem habent. *R. neg. conseq.* Cum enim comprehensores sint in termino, in quo crescere non possunt in sanctitate, & fruuntur premio proportionato meritis suis, quae augeri non possunt; nulla ratio est, eis ad actum charitatis habitu suo intensiorem eliciendum concedendi specialia illa auxilia, quae viatores identidem accipiunt ad producendos actus intensissimos, ut hoc pacto ad maiorem sanctitatem promptius promoveantur.

R. 2. Charitas actualis in aliquibus viatoribus intensior est, quam in variis comprehensoribus. Ratio est, quia in aliquibus viatoribus, qui nimirum eximie sancti sunt, charitas actualis intensior est charitate habituali variorum comprehensorum, qui cum non habeant charitatem actualem intensiorem habitualem, Deum non tam intensè diligunt, quam ab aliquibus viatoribus diligitur.

Dices. Christus Matth. c. 11. sic ait: *Non superavit inter natos mulierum maior Joanne Baptista. Qui autem minor est in regno caelorum, maior est illo.* Ergo minimus comprehensorum maior est maximo viatorum. Nisi quia Deum intensius diligit. *R. hoc neg.* Itaque minimus comprehensorum maior est maximo seu sanctissimo viatorum, non quia Deum intensius diligit, sed 1. quia Deum diligit cum appreciatione specificè maiore & perfectiore. 2. Quia est in eo statu, in quo summa necessitate Deum perfectissime diligit, sic ut charitatem non possit amittere, nec ab actuali ejus exercitio unquam impediri, aut etiam retardari.

ARTICULUS IV.

Utrum dari possit vera amicitia homines inter & Deum.

Nota. Triplex est amicitia, utilis scilicet, delectabilis, & honesta. Amicitia utilis est ea, in qua amicus diligitur propter utilitatem, & proprium commodum amanti. Delectabilis est ea, in qua amicus diligitur propter voluptatem. Honestam denique est ea, in qua amicus diligitur propter se & propter honestatem. Prima & secunda non sunt verè & propriè amicitia, sed sola tertia, quia sola tertia per veram benevolentiam amicos conjungit. Porro quamvis vera amicitia non sit utilis, vel delectabilis eo sensu quod non contrahunt propter utilitatem vel delectationem, sed propter honestatem, seu propter illum, qui diligitur, virtutem, propter quam illum diligere, nulla habita ratione utilitatis vel delectationis propriæ, honestum est; nihilominus in alio vero sensu utilis est & delectabilis, quia re ipsa utilitatem affert & voluptatem; utilitatem quidem propter bonorum communicationem, & voluptatem, propter conjunctionem animorum, & affectuum. Sed

Nota iterum. Vera amicitia duplex est; una aequalitatis, qualis reperitur inter omnino pares; & altera supereminentiæ, qualis intercedit inter parentem ac filium, & inter principem ac subditum, inter quos datur aequalitas non simpliciter, sed cum addito diminutione proportionalis, seu inter quos datur aliquid, vi cuius in estimatione prudenti filius parentis, & sub-

Simonet Theol. Tom. II.

ditus principis amicitia sufficienter proportionatur. Primam amicitiam hominem inter & Deum intercedere non posse, clarum est. Igitur de secunda tantum institui potest quaestio, pro, cujus resolutione.

Nota 3. Ad veram amicitiam requiruntur & sufficiunt aequalitas vel perfecta, vel saltem proportionalis; mutua benevolentia; hujus mutuae benevolentiae notitia saltem probabili; communicatio; familiaritas; consuetudo; animorum unio; stabilitas: His praesuppositis, fit.

R E S P O N S I O.

Datur vera amicitia inter Deum, & hominem, qui charitatem habet.

Prob. ex Scriptura. Nam Psal. 138. dicitur: *Nimis honorificati sunt amici tui, Deus.* Per amicos autem illos intelligit procudubio Psalmista homines justos & sanctos. Joan. c. 15. sic ait Christus: *Vos amici mei estis, si feceritis quae ego precipio vobis.* In quæ verba sic habet S. Augustinus tract. 85. in Joan. *Magna dignatio . . . ut Dominus, quos novit servos suos, dignetur dicere amicos.* Cum autem Christus dicit, *Si feceritis, &c.* petinde est ac si diceret: *Si manseritis in dilectione mea, in qua manere non potestis nisi observando praecepta mea.* Unde superius dixerat: *Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea.* Scripturae consonat Synodus Tridentina sess. 6. c. 7. ubi declarat peccatorem, cum iustificatur, per voluntariam susceptionem gratiae & donorum fieri ex inimico amicum, ut sit haeres secundum spem vitae aeternae.

Prob. ratione. Nam 1. homo qui charitatem habet, est filius Dei adoptivus, haeres vitae aeternae, intrinsecè & permanentè habilis ad exercendas operationes supernaturales & divinas, adeoque modo quodam excellentissimo naturae divinae particeps: unde perfectissimam quandam similitudinem habet cum Deo; quæ similitudo, qua homo exehitur ad ordinem divinum, est quædam cum Deo aequalitas, non quidem perfecta, & simpliciter dicta; qualis inter pares invenitur, sed proportionalis, qualis reperitur inter filium & parentem, & reperiri potest inter subditum & regem, atque sufficit ad amicitiam supereminentiæ.

2. Inter Deum, & hominem qui charitatem habet intercedit mutua benevolentia. Nam homo, qui Deum ex charitate diligit, vult bonum Dei, quia bonum ejus est, absque ullo respectu ad propriam utilitatem, vel delectationem. Similiter Deus homini, ipsum ex charitate diligenti, vult bonum, non propter suam, sed propter solam illius utilitatem & delectationem: quanquam, quia essentialiter est finis ultimus rerum omnium, ad quem proinde omnia referri necesse est, & hominem, & bonum quod vult homini, refert ad se ipsum, seu ad gloriam suam extrinsecam. Sed hæc gloria, propriè loquendo, non est utilis Deo, quia per eam non fit beator. Unde Deus ad hanc gloriam referendo bonum quod homini vult, non intendit propriam utilitatem, quare solam utilitatem hominis, cui vult bonum, intendere dicendus est. Deus igitur hominem, ipsum ex charitate diligentem, amat amore benevolentiae, quia vult illi bonum, ut bonum illius, nulla habita ratione utilitatis propriæ: non enim bonum quod homini vult, refert ad gloriam suam ex affectu proprii commodi, qualis affectus locum habere non potest in Deo, sed quia aliter non potest ordinatè velle bonum homini.

3. Hæc mutua benevolentia constat, Deo quidem certò & infallibiliter, homini verò probabiliter, quod sufficit: homo enim eodem modo cognoscit se à Deo diligi, quo cognoscit se Deum diligere: Deus enim diligentes se diligit, ut dicitur Prov. c. 8. At homo, qui charitatem habet, probabiliter cognoscit se Deum diligere.

4. Bonorum communicatio, familiaritas, & conversatio ad veram amicitiam requisita, hic non desunt: Deus enim homini communicat bona tum naturalia, tum

O 2 super-